

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 157/2016-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. februára 2016 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], zastúpenej advokátom JUDr. Marcelom Habrmanom, Advokátska kancelária, Tajovského 12, Nové Zámky, vo veci namietaného porušenia čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Nitra sp. zn. 28 Er 85/2012 z 29. mája 2013, ako aj uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 8 CoE 31/2015 z 30. septembra 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKČNÝ ZNAČENIE] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola faxom 29. januára 2016 a poštou 2. februára 2016 doručená sťažnosť [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE] (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru

o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 28 Er 85/2012 z 29. mája 2013, ako aj uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 8 CoE 31/2015 z 30. septembra 2015. Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 29. januára 2016.

Zo sťažnosti vyplýva, že rozsudkom okresného súdu sp. zn. 15 C 15/2009 z 21. júna 2011 v spojení s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 7 Co 141/2011 z 15. decembra 2011 bolo zrušené právo spoločného nájmu bytu bývalých manželov, teda sťažovateľky a jej bývalého manžela (ďalej len „povinný“). Súčasne bolo určené, že byt bude naďalej užívať ako nájomníčka výlučne sťažovateľka. Povinnému bolo uložené byt vypratať v lehote 30 dní po zabezpečení mu zodpovedajúcej bytovej náhrady.

Sťažovateľka povinnému riadne zabezpečila bytovú náhradu, a to v zmysle § 5 ods. 4 zákona Slovenskej národnej rady č. 189/1992 Zb. o úprave niektorých pomerov súvisiacich s nájmom bytov a s bytovými náhradami v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o bytových náhradách“), podľa ktorého zabezpečením bytovej náhrady je predloženie písomného vyhlásenia osoby, ktorá poskytne náhradný byt alebo náhradné ubytovanie, o tom, že uzavrie zmluvu o nájme alebo podnájme bytu s osobou, ktorá má vypratať byt. Sťažovateľka bytovú náhradu zabezpečila tak, ako to predpokladá citované ustanovenie zákona o bytových náhradách, a to predložením písomného vyhlásenia manželov [REDAKOVANÉ] ako vlastníkov bytu na Hollého [REDAKOVANÉ] v [REDAKOVANÉ] o tom, že uzavrú s povinným nájomnú zmluvu k predmetnému bytu.

Písomné vyhlásenie bolo povinnému zaslané listom z 29. februára 2012. Povinný si však svoju povinnosť uloženú rozsudkom okresného súdu nesplnil a sporný byt nevypratal. Odôvodnil to tým, že sa nespojil s majiteľmi bytu na Hollého [REDAKOVANÉ], lebo ich tam nezastihol. Táto argumentácia povinného je podľa sťažovateľky nepochopiteľná, keďže v písomnom vyhlásení o poskytnutí bytovej náhrady je riadne uvedená adresa trvalého pobytu manželov [REDAKOVANÉ], teda [REDAKOVANÉ].

Keďže povinný nesplnil, čo mu ukladali právoplatné rozsudky okresného súdu a krajského súdu, sťažovateľka ako oprávnená podala návrh na vykonanie exekúcie súdnym exekútorom. Okresný súd udelil súdnemu exekútorovi poverenie na vykonanie exekúcie 11. júna 2012 a tento vydal pod sp. zn. 28 Er 85/2012 upovedomenie o začatí exekúcie zo 4. februára 2013.

Proti upovedomeniu o začatí exekúcie podal povinný námietky a uznesením okresného súdu č. k. 28 Er 85/2012-38 z 29. mája 2013 bolo jeho námietkam v plnom rozsahu vyhovené. Podľa názoru okresného súdu sťažovateľka nepreukázala zabezpečenie bytovej náhrady, pretože predložené písomné vyhlásenie nepostačovalo na splnenie podmienky zabezpečenia bytovej náhrady. Povinný upozornil sťažovateľku na nemožnosť uzatvorenia zmluvy pre nečinnosť manželov [REDAKOVANÉ], pričom sťažovateľka nevyvinula potrebnú súčinnosť, a preto nemožnosť uzavrieť zmluvu nemohla ísť podľa názoru okresného súdu na ťarchu práv povinného.

Sťažovateľka v podanom odvolaní zo 7. júna 2013 zdôraznila, že z vyhlásenia jednoznačne vyplývalo, že manželia [REDAKOVANÉ] sa nezdržiavajú v byte na Hollého [REDAKOVANÉ] v [REDAKOVANÉ], pretože bývajú na Cintorínskej [REDAKOVANÉ] v [REDAKOVANÉ]. Povinnému nič nebránilo, aby manželov [REDAKOVANÉ] na adrese trvalého pobytu vyhľadal a uzavrel s nimi zmluvu.

Uznesením krajského súdu č. k. 8 CoE 31/2015-163 z 30. septembra 2015 bolo uznesenie okresného súdu potvrdené. Podľa konštatovania krajského súdu z vyhlásenia manželov [REDAKOVANÉ] vyplýva, že sú ochotní poskytnúť povinnému podnájom bytu, nie teda nájom bytu, ktorý požíva zvýšenú mieru ochrany, a to z viacerých pohľadov. Práva podnájomníka a jeho ochrana naproti tomu nesiahajú tak ďaleko ako práva a ochrana nájomcu bytu. Hoci podľa exekučného titulu mal povinný nárok na náhradný byt, z vyhlásenia manželov [REDAKOVANÉ] vyplýva iba nárok na podnájom bytu, čo nezodpovedá zákonu.

Podľa názoru sťažovateľky došlo k porušeniu jej základného práva na súdnu ochranu, resp. jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Krajský súd sa síce priklonil k tvrdeniam sťažovateľky o splnení podmienky zabezpečenia bytovej náhrady, avšak vychádzal z toho, že manželia [REDACTED] ako vlastníci bytu ponúkajú uzavretie zmluvy o podnájme bytu, hoci povinný mal nárok na uzavretie zmluvy o nájme bytu.

Sťažovateľka je presvedčená, že krajský súd absolútne nerešpektoval zásadu, podľa ktorej každý právny úkon sa posudzuje nie podľa jeho označenia, ale podľa jeho obsahu, ktorý treba zistiť prípadne aj s použitím stanovených interpretačných pravidiel. Podľa sťažovateľky krajský súd svojvoľným vyhodnotením dôkazov nesprávne konštatoval, že manželia [REDACTED] ponúkli namiesto nájmu bytu iba podnájom bytu. V skutočnosti nemohlo ísť o podnájom bytu, pretože manželia [REDACTED] ako vlastníci zmluvu o podnájme uzavrieť nemohli. Tú by totiž mohol uzavrieť iba nájomca bytu. Išlo iba o nesprávne označenie vyhlásenia v znení „*Písomné vyhlásenie o podnájme bytu*“. Pre občanov bez právneho vzdelania je bežné označovať nájom bytu pojmom „podnájom“, k čomu došlo aj v danom prípade. V skutočnosti ak vlastníci prenechávajú byt do užívania za odplatu, ide o nájom bytu, a to bez ohľadu na to, ako sa zmluvný vzťah označí. Sťažovateľka je toho názoru, že formálne nesprávne označenie písomného vyhlásenia nemohlo mať vplyv na posúdenie podstaty veci.

Podľa presvedčenia sťažovateľky došlo aj k porušeniu jej základného práva na súdne konanie bez zbytočných prieťahov, resp. jej práva na súdne konanie v primeranej lehote podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to neprimeranou dĺžkou konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 28 Er 85/2012. Okresný súd bol v konaní minimálne 20 mesiacov nečinný, a to v dôsledku oneskoreného predloženia odvolania sťažovateľky krajskému súdu. Sťažovateľka sa 9. februára 2015 prostredníctvom svojho právneho zástupcu aj sťažovala na postup okresného súdu.

Sťažovateľka zdôrazňuje, že vyčerpala všetky opravné prostriedky, pretože podľa § 237 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku dovolanie nie je prípustné proti rozhodnutiu v exekučnom konaní. Zdôrazňuje tiež, že jej sťažnosť je včas podaná, pretože uznesenie krajského súdu bolo právnomu zástupcovi sťažovateľky doručené 7. decembra 2015.

Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd o jej sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa na spravodlivý súdny proces vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 46 ods. 1 Ústavy SR uznesením Krajského súdu v Nitre č. k. 8CoE/31/2015-163 zo dňa 30. septembra 2015 a uznesením Okresného súdu Nitra č. k. 28Er/5/2012-38 zo dňa 29. mája 2013 porušené bolo.

2. Základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Nitra v konaní vedenom pod spisovou značkou 28Er/85/2012 porušené bolo.

3. Uznesenie Krajského súdu v Nitre č. k. 8CoE/31/2015-163 zo dňa 30. septembra 2015 a uznesenie Okresného súdu Nitra č. k. 28Er/85/2012-38 zo dňa 29. mája 2013 sa zrušuje a vec sa Okresnému súdu Nitra vracia na ďalšie konanie.

4. Krajský súd v Nitre je povinný do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky zaplatiť finančné zadostučinenie sťažovateľovi vo výške 12 000,- Eur (slovom dvanásťtisíc eur) na účet sťažovateľky.

5. Krajský súd v Nitre je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy konania vo výške 303,16 € do 15 dní od doručenia tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Na rozhodnutie o tej časti sťažnosti, ktorá smeruje proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 28 Er 85/2012 z 29. mája 2013 pre porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je daná právomoc ústavného súdu.

Ako to vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda len vtedy, keď o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy.

Proti uzneseniu okresného súdu bolo prípustné odvolanie ako riadny opravný prostriedok, a preto právomoc poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľky mal krajský súd v rámci odvolacieho konania. Tým je zároveň vylúčená v tomto rozsahu právomoc ústavného súdu. Treba tiež dodať, že sťažovateľka právo podať odvolanie aj využila.

Sťažnosť v časti smerujúcej proti postupu okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 28 Er 85/2012 pre porušenie základného práva na súdne konanie bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na súdne konanie v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty. Ústavný súd preto poskytuje ochranu tomuto základnému právu len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď namietané porušenie označeného práva ešte trvalo (napr. I. ÚS 22/01, I. ÚS 77/02, I. ÚS 116/02). Ak v čase, keď došla sťažnosť ústavnému súdu, už nedochádza k namietanému porušovaniu označeného práva, ústavný súd sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde) bez ohľadu na to, z akých dôvodov skončilo toto porušovanie (II. ÚS 139/02).

Z podania sťažovateľky vyplýva, že napadnuté konanie bolo na okresnom súde skončené 29. mája 2013 uznesením č. k 28 Er 85/2012-38. Pokiaľ z tvrdení sťažovateľky vyplýva, že prietahy v konaní vedenom okresným súdom spočívali v oneskorenom predložení odvolania sťažovateľky krajskému súdu, treba konštatovať, že aj odvolacie konanie pred krajským súdom bolo skončené 30. septembra 2015 uznesením č. k. 8 CoE 31/2015-163, ktoré bolo sťažovateľke (jej právnomu zástupcovi) doručené podľa obsahu sťažnosti 7. decembra 2015. Sťažovateľka sa napriek uvedeným skutočnostiam na ústavný súd obrátila so svojou sťažnosťou až podaním z 29. januára 2016, t. j. v čase, keď porušenie označeného základného práva na súde, ktorý sťažovateľka označila za účastníka konania, už netrvalo a konanie o jej sťažnosti pred ústavným súdom nebolo spôsobilé naplniť účel ochrany, ktorý ústavný súd poskytuje vo vzťahu k právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (mutatis mutandis I. ÚS 6/03).

Vzhľadom na uvedené skutočnosti, a pretože sťažovateľka sa v predmetnej veci domáhala aj ochrany svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v čase, keď v označenom konaní pred okresným súdom namietané porušenie práva už netrvalo, a teda

bola odstránená jej právna neistota, jej sťažnosť bolo treba v tejto časti odmietnuť pre zjavnú neopodstatnenosť.

Sťažnosť v časti smerujúcej proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 8 CoE 31/2015 z 30. septembra 2015 pre porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru treba považovať za neprípustnú.

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Podľa § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd neodmietne prijatie sťažnosti, aj keď sa nesplnila podmienka podľa odseku 1, ak sťažovateľ preukáže, že túto podmienku nesplnil z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

Podľa § 237 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Jadrom argumentácie sťažovateľky je, že krajský súd nesprávne interpretoval obsah písomného vyhlásenia manželov [REDAKOVANÉ], keď vychádzal z použitého slovného označenia, a nie zo skutočného obsahu vyhlásenia. Tým došlo k tomu, že exekúcia na základe právoplatného rozsudku neprebehne, pretože potom, čo námietkam povinného proti upovedomeniu o začatí exekúcie bolo v celom rozsahu vyhovené, bude nevyhnutné exekučné konanie zastaviť.

Hoci z ustanovenia § 239 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku možno vyvodiť, že proti uzneseniu krajského súdu podľa tohto ustanovenia nie je dovolanie prípustné, neznamená to, že by dovolanie v prípadoch takéhoto druhu nebolo vôbec prípustné.

Ako to vyplýva z citovaného ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku, dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Podľa názoru ústavného súdu v danom prípade prichádzala do úvahy prípustnosť dovolania na základe uvedeného zákonného ustanovenia.

Sťažovateľka vlastne tvrdí, že nesprávnym právnym posúdením obsahu vyhlásenia manželov [REDAKOVANÉ] došlo k tomu, že exekúcia sledujúca realizáciu právoplatne priznaných práv sťažovateľky neprebehne. Sťažovateľka teda tvrdí, že postupom všeobecných súdov jej bola odňatá možnosť ako oprávnenej konať v rámci exekučného konania.

Ústavný súd navyše (nad rámec námietok uplatňovaných sťažovateľkou) poukazuje na to, že uznesenie krajského súdu bolo možné považovať za tzv. „prekvapivé rozhodnutie“, keďže je založené na takom právnom posúdení, ktorým sa povinný nebránil a ktoré ani okresný súd nepoužil. Prichádza teda do úvahy námietka, podľa ktorej krajský súd mal dať najprv účastníkom konania možnosť posúdiť vec z hľadiska toho, aký je skutočný obsah vyhlásenia manželov [REDAKOVANÉ], a len potom vo veci rozhodnúť. I tento postup krajského súdu naznačuje eventualitu odňatia možnosti účastníkovi konania konať pred súdom.

Berúc do úvahy uvedené skutočnosti, ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. februára 2016